

Regeringskansliet
Justitiedepartementet

Angående betänkandet Ett skärpt regelverk om utvisning på grund av brott (SOU 2025:54)

Ekobrottsmyndigheten har, med utgångspunkt i de intressen som myndigheten har att bevaka, följande synpunkter på de föreslagna förändringarna.

Avsnitt 5 – En mer effektiv processordning för prövning av frågan om utvisning

Ekobrottsmyndigheten instämmer i utredningens bedömning att det finns starka skäl att överföra prövningen av frågan om utvisning på grund av brott från allmän domstol till Migrationsverket och därmed även exkludera åklagarmyndigheterna från denna hantering.

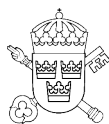
De lagändringar som föreslås i betänkandet innebär att utvisningsfrågan får en allt större plats i brottmålsprocessen. I vissa fall riskerar det leda till att fokus flyttas från lagföring av den brottsliga gärningen till frågan om utvisning. Ett genomförande av förslagen skulle dessutom medföra en ökad arbetsbörda och ökade kostnader för såväl brottsutredande myndigheter som allmänna domstolar, på bekostnad av dessas kärnverksamhet.

Sedan 2022 års lagändringar ska allmän domstol vid straffmätning och påföljdsval inte längre beakta det men som en utvisning innebär. I betänkandet föreslås att allmän domstol inte heller ska pröva frågan om verkställighetshinder. Vid en sådan förändring finns det inte längre skäl att låta prövningen av frågan om utvisning på grund av brott ligga kvar på allmän domstol.

Som anförs i betänkandet är det av mycket stor vikt att brottsutredande och lagförande myndigheter ges möjlighet att fokusera på sin respektive kärnverksamhet, vilket bättre kan ske om frågan om utvisning på grund av brott överförs till Migrationsverket. Verket är expertmyndighet inom sitt område och prövar bl.a.andel vid ansökan om uppehållstillstånd och utvisning av andra skäl (bl.a. utvisning enligt lagen [2022:700] om särskild kontroll av vissa utlänningar). En sammanhållen prövning där kan, utöver att leda till effektivitetsvinster, också förutses bidra till den enhetliga tillämpning som efterfrågas i kommittédirektiven.

Avsnitt 6 – Skärpta regler om utvisning på grund av brott

Det har så sent som 2022 genomförts förhållandevis omfattande lagändringar på området. Dessa lagändringar har ännu inte fått fullt genomslag och konsekvenserna är därmed svåra att bedöma. Det är mot den bakgrunden svårt att ta ställning till behovet och effekterna av de nu föreslagna ändringarna. Det står dock klart att om de genomförs kommer det att medföra den ökade arbetsbörda och de ökade kostnader för brottsutredande myndigheter och allmän

domstol som nämnts ovan samt riskera att få en negativ inverkan på dessas brottsutredande och lagförande verksamheter. Förändringarna kan också innebära att fokus flyttas från lagföring av den brottsliga gärningen till frågan om utvisning, och att många av dessa mål inte längre kommer att kunna hanteras inom de tidsfrister som normalt gäller för mål som ingår i det särskilda snabbförfarandet för snabbare lagföring. Den förlängda handläggningstid som utvisningsfrågan medför kan även orsaka problem i relation till korta frihetsberövanden. Lagändringarna kan dessutom medföra att färre brott kommer att kunna beivras genom strafföreläggande, vilket i förlängningen ytterligare skulle öka måltillströmningen i de allmänna domstolarna. Dessa nackdelar blir särskilt framträdande om förslagen förenas med en skyldighet för åklagaren att alltid framställa yrkande om utvisning om straffet kan förväntas bli strängare än böter (se nedan angående avsnitt 8 och 11).

Många av dessa problem bör emellertid kunna lösas på sätt som beskrivs i avsnitt 5, dvs. genom att prövningen av frågan om utvisning på grund av brott överförs från allmän domstol till Migrationsverket.

Avsnitt 7 – Allmän domstol ska inte längre beakta verkställighetshinder vid prövning av frågan om utvisning

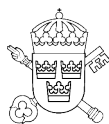
Ekobrottsmyndigheten tillstyrker att prövningen av frågan om verkställighetshinder överförs från allmän domstol till Migrationsverket. I konsekvens med denna förändring bör även prövningen av frågan om utvisning på grund av brott överföras från allmän domstol till Migrationsverket (se avsnitt 5) och därmed inte heller längre hanteras av åklagare.

Avsnitt 8 – En plikt för åklagare att framställa yrkanden om utvisning

Ekobrottsmyndigheten avstyrker förslaget att åklagare ska åläggas att alltid framställa yrkande om utvisning när brottet är utvisningsgrundande.

Ekobrottsmyndigheten instämmer i och för sig i utredningens bedömning att en plikt för åklagare att framställa yrkande om utvisning när brottet är utvisningsgrundande kan leda till en mer förutsebar och enhetlig tillämpning av regelverket samt öka antalet utvisningsbeslut. Det framstår också lämpligt att allmän domstol inte längre ska initiera och pröva frågan om utvisning ex officio.

Det är dock svårt att förena den föreslagna skyldigheten med åklagarens objektivitetsplikt, som får anses vara grundläggande för tilltron till åklagarväsendet. Objektivitetsplikten innebär bl.a. att åklagaren såväl inför att åtal väcks, som under rättegången, är skyldig att beakta även omständigheter som talar till den tilltalades fördel. En åklagare ska även avstå från att väcka talan för brott om det inte finns en rimlig förväntan om att en fällande dom kan erhållas och förväntas på motsvarande sätt att avstå från att framställa andra yrkanden om de inte rimligen kan förväntas bifallas. Detta förhållningssätt är inte endast motiverat av hänsyn till den enskilde, utan det framstår även som olämpligt att använda statens resurser för yrkanden som inte förväntas leda till framgång.

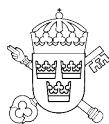
Det kan ifrågasättas om fördelarna med en skyldighet för åklagare att alltid framställa ett yrkande om utvisning kan motivera den resursåtgång som kommer krävas, med de negativa följder som det riskerar få. Om åklagare åläggs att framställa ett yrkande om utvisning redan när påföljden bedöms bli strängare än böter, till och med i fall där en utvisning framstår som utesluten, kommer det att innebära en kraftig ökning av antalet ärenden där åklagaren måste framställa ett sådant yrkande och argumentera kring det i domstol. Detta skulle alltså behöva göras även om det av fast praxis framgick att utvisning inte kunde komma i fråga i det aktuella fallet och därigenom kraftigt begränsa möjligheterna att hanteras sådana brott genom strafföreläggande och/eller att få målen avgjorda inom de tidsfrister som normalt gäller för mål som ingår i det särskilda snabbförfarandet för snabbare lagföring. Det skulle i förlängningen kunna riskera effektiviteten i hela det snabbförfarande för snabbare lagföring som har skapats under senare år. Den förlängda handläggningstid som utvisningsfrågan medför kan även orsaka problem i relation till korta frihetsberövanden, bl.a. på så sätt att möjligheterna att hålla huvudförhandlingen gemensamt med förhandlingen i häktningsfrågan begränsas.

Avsnitt 11 – Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Ekobrottsmyndigheten avstyrker förslaget att en eventuell skyldighet för åklagare att alltid framställa yrkande om utvisning, när brottet är utvisningsgrundande, även ska gälla i fråga om brott som begåtts före ikraftträdandet.

Som konstateras i betänkandet omfattar förbudet mot retroaktiv lagstiftning även annan särskild rättsverkan av brott, såsom utvisning. Det innebär bl.a. att äldre lydelse av 8 a kap. 1–7 och 11 §§ utlänningslagen ska tillämpas om det brott som ligger till grund för eventuell utvisning har begåtts före ikraftträdandet. Gällande dessa äldre brott kommer det alltså även efter ikraftträdandet att i vissa fall krävas exempelvis att den tilltalade kan antas komma att göra sig skyldig till fortsatt brottslighet, eller att brottet är av sådan karaktär att utlänningen inte bör få stanna i Sverige. Vidare ska bl.a. utlänningsens anknytning till Sverige beaktas, på sätt som anges i 2 § i dess nuvarande lydelse. När utvisningsyrkandet baseras på brott som begåtts före ikraftträdandet ska även eventuella verkställighetshinder beaktas, på samma sätt som i dag.

Sammantaget innebär detta att det även efter ikraftträdandet kommer att krävas betydligt mer för att utvisa någon för brott som begåtts före ikraftträdandet, än för brott som begåtts efter ikraftträdandet. Trots detta föreslår utredningen att bestämmelsen i 8 a kap. 8 § andra stycket, om att åklagaren alltid ska vara skyldig att framställa ett yrkande om utvisning när brottet eller den samlade brottsligheten är utvisningsgrundande, ska gälla även för brott som har begåtts före ikraftträdandet. Det skulle, såvitt Ekobrottsmyndigheten förstår, innebära att åklagare även beträffande äldre brott ålades en skyldighet att yrka utvisning i samtliga fall där brottet eller den samlade brottsligheten förväntades leda till strängare straff än böter, trots att det enligt fast praxis är uppenbart att utvisning endast kan komma i fråga i ett begränsat antal av dessa fall. Problemet med att åklagare tvingas framställa utsiktslösa utvisningsyrkanden gör sig därmed gällande ännu starkare i fråga om brott som begåtts före ikraftträdandet. Utöver den medförda resursåtgången som uppstår dels för Migrationsverket för att ta fram yttranden, dels för handläggning av yrkandet hos såväl åklagarmyndighet som domstol, kan invändningar framföras ur ett principiellt perspektiv, inte minst i förhållande

till den enskilde. Enligt Ekobrottsmyndighetens uppfattning är det inte lämpligt att ålägga åklagare att framställa utvisningsyrkanden i fall där det i så pass hög grad kan förutses saknas förutsättningar för att de ska bifallas. En sådan ordning skulle, som tidigare nämnts, bl.a. vara svår att förena med åklagarens objektivitetsplikt. För att minimera de negativa effekterna av en sådan ordning bör bestämmelsen i 8 a kap. 8 § andra stycket i vart fall inte tillämpas i fråga om brott som har begåtts före ikraftträdandet.

Avsnitt 12 – Förslagets konsekvenser

I avsnitt 12.3 Ekonomiska konsekvenser anges att förslagen kan uppskattas få till följd att talan om utvisning förs vid tingsrätt i ytterligare 5 000 fall (att jämföra med motsvarande 1 078 yrkanden år 2024). Som en följd av detta torde färre brott kunna lagföras genom strafförelägganden eller inom ramen för den hantering som gäller för snabbare lagföring. Förändringen kan alltså även på så sätt komma att ta ökade resurser från åklagare och domstolar i anspråk. Ekobrottsmyndigheten ifrågasätter inte att de föreslagna ändringarna också kan förväntas leda till en inte obetydlig ökning av besluten om utvisning på grund av brott. Som anføres ovan kan dock också förutses att en större andel utvisningsyrkanden, till följd av att proportionalitetsbedömningen endast ska göras av domstolen, kommer att lämnas utan bifall.

Som påpekas i betänkandet kommer förslaget, framför allt om åklagares skyldighet att framställa yrkande om utvisning så snart brottet ifråga är utvisningsgrundande, leda till att bl.a. åklagarmyndigheterna och de allmänna domstolarna kommer behöva lägga mer tid och resurser på att utreda denna fråga. Enligt Ekobrottsmyndighetens mening måste detta antas ta resurser i anspråk som innebär att myndigheternas kärnverksamhet måste nedprioriteras. Det är därför viktigt att det förväntade utfallet av förslagen noga vägs mot de negativa konsekvenser som kan förutses i form av ökad arbetsbörda, processekonomiska nackdelar för såväl berörda myndigheter och domstolar som för enskilda.

Avslutande kommentarer

Det är angeläget att bl.a. åklagarmyndigheterna ges möjlighet att fokusera på sin respektive kärnverksamhet. De föreslagna lagändringarna, särskilt förslaget att åklagare ska vara skyldiga att framställa ett yrkande om utvisning även när det bedöms vara utsiktslöst, skulle ta fokus och resurser från denna kärnverksamhet. Motsvarande torde gälla för de allmänna domstolarna.

Mot bakgrund av det anförda vill Ekobrottsmyndigheten avslutningsvis återigen lyfta fram de reflektioner kring en mer effektiv processordning som görs i betänkandets avsnitt 5 (se ovan). Sedan den koppling som fanns mellan utvisningsfrågan och påföljdsbestämningen i allmän domstol togs bort framstår prövningen av utvisningsfrågan i allmän domstol – som i övriga fall handläggs av Migrationsverket och förvaltningsdomstolarna – som alltmer svår-motiverad. Detta faktum förstärks ytterligare av utredningens förslag om att allmän domstol inte heller ska beakta eventuella verkställighetshinder vid prövning av frågan om utvisning. Det torde alltså finnas stora både processekonomiska och andra fördelar med en ordning där

Migrationsverket, med den djupare kompetensen inom området och som ändå behöver involveras, handlägger samtliga utvisningsfrågor. På så vis undviks dessutom de parallella förfaranden som annars riskerar att uppstå.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Rikard Jermsten. Verksjuristen Katarina Monfils Gustafsson har varit föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Expedition till
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till ju.L7@regeringskansliet.se